

Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
AMICUS EUROPAE

POLICY PAPERS

Nr 37/2010

Tomasz NIEDZIÓŁKA

NOWA STRATEGIA ENERGETYCZNA UE

Warszawa, 30 grudnia 2010 roku

Parlament Europejski przyjął niedawno rezolucję zatytułowaną „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011–2020”¹. Jest to dokument, który traktować należy jako jeden z pierwszych, mogących stać się wyraźnym planem działania UE w dziedzinie energetyki na najbliższe lata. Należy stwierdzić, że dokument taki był Unii bardzo potrzebny, biorąc pod uwagę jej dotychczasowe działania na polu energetyki. Poszczególne kraje podejmowały jak dotąd indywidualne decyzje oraz działania, które miały niebagatelny wpływ na energetyczne bezpieczeństwo całej Unii Europejskiej. Warto dodać, że działania te nie były działaniami skoordynowanymi ani też konsultowanymi z innymi krajami wspólnoty. Dokument będący przedmiotem zainteresowania poniższej analizy ma szansę zmienić ten niekorzystny stan rzeczy, z korzyścią dla każdego z państw UE z osobna, jak też dla wszystkich, ujmowanych jako całość. W dotychczasowych działaniach poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej bardzo trudno było dostrzec znamiona zasady solidarności, tak istotnej w procesie integracji europejskiej. Sytuację tą, jak też kilka innych, niekorzystnych dla Unii zjawisk, omawiany dokument ma na celu zmienić.

Rolę oraz wartość omawianego dokumentu należy rozpatrywać przede wszystkim poprzez pryzmat wyzwań, jakie stoją przed Unią w ciągu najbliższych lat. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w najbliższym okresie czasu Unii Europejskiej potrzebne będą nowe inwestycje w dziedzinie energetyki, w związku z dynamicznym rozwojem energochłonnego przemysłu. Rozwój tego rodzaju inwestycji będzie natomiast możliwy wówczas, gdy poszczególne przedsiębiorstwa będą miały możliwość planowania swoich przedsięwzięć w oparciu o stabilne ramy prawne. Współcześnie natomiast tego rodzaju uregulowania nie są rozwinięte w wystarczającym stopniu. Na tego rodzaju braki zwraca uwagę omawiana niżej rezolucja.

Kolejnym ważnym elementem poruszonym w analizowanym dokumencie jest kwestia konieczności stymulowania przez Unię Europejską przedsiębiorstw i ich projektów na rynku energii. W przypadku terenów słabiej rozwiniętych nie jest bowiem wykluczone, że rynek nie będzie w stanie samodzielnie sfinansować strategicznych z punktu widzenia UE inwestycji energetycznych. Z tego powodu może okazać się, że konieczna będzie pomoc finansowa ze strony Unii Europejskiej. To właśnie zagadnienie podkreśla uchwalona rezolucja Parlamentu Europejskiego.

W omawianym dokumencie istotną rolę zajmuje stwierdzenie, iż nie bez znaczenia na przyszłość energetycznej stabilności UE jest światowy kryzys gospodarczy, który znacząco opóźnił część zaplanowanych inwestycji, takich jak gazociąg Nabucco, który w stosunku do

¹ „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011-2020”,
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+MOTION+B7-2010-0148+0+DOC+WORD+V0//PL>

gazociągu Nord Stream pozostaje w fazie planów, podczas gdy jego północny rywal podaje już możliwe daty zakończenia inwestycji. Rozważając celowość wprowadzenia opisywanej rezolucji należy brać pod uwagę opisane wyżej kwestie.

Rezolucja Parlamentu Europejskiego „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011–2020” jest także próbą dostosowania działań oraz celów Unii do nowych warunków, jakie stworzyło wprowadzenie Traktatu Lizbońskiego. Wychodzi ona naprzeciw także niedostatecznemu prawodawstwu Unii Europejskiej w zakresie energetyki. Dokument ten jest również próbą odpowiedzi Unii na stale rosnące jej uzależnienie od zewnętrznych źródeł energii, przede wszystkim z kierunku Federacji Rosyjskiej.

Jednym z głównych celów Unii Europejskiej w świetle omawianego dokumentu powinno stać się ukończenie wewnętrznego europejskiego rynku energii. Istotnym zapisem powyższej rezolucji w tym aspekcie jest konieczność wprowadzenia sankcji, za nieprzestrzeganie przepisów, służących temu celowi. Jest to zagadnienie szczególnie istotne biorąc pod uwagę to, że jak dotąd, po pierwsze nie istniały tego rodzaju przepisy, które zmuszałyby poszczególne państwa członkowskie do prowadzenia polityki energetycznej zgodnej z celami całej Unii. Po drugie natomiast, podejmowanie tego rodzaju działań i decyzji przez poszczególne państwa bez konsultacji z pozostałymi krajami członkowskimi Unii stało się na przestrzeni ostatnich lat niepisaną zasadą. Wprowadzenie represji w postaci sankcji za nieprzestrzeganie stworzonego w tym celu porządku prawnego dla poszczególnych państw członkowskich mogłoby zmienić ten niekorzystny dla Unii stan rzeczy.

Istotnym i daleko idącym pomysłem zawartym w rezolucji Parlamentu Europejskiego jest wezwanie Komisji Europejskiej do przyjrzenia się obecnym zadaniom dwóch kluczowych z punktu widzenia europejskich interesów energetycznych instytucjom: Agencji do Spraw Współpracy Organów Regulacji Energetyki ACER oraz Europejskiej Sieci Operatorów Systemów Przesyłowych ENTSO². Parlament Europejski wzywa jednocześnie do zweryfikowania ich kompetencji oraz mandatu do sprawowania przez nie swoich zadań. W rezolucji zawarta została tym samym propozycja zmian instytucjonalnych, które zdaniem eurodeputowanych mogłyby przyczynić się do zwiększenia sprawności Unii Europejskiej w podejmowanych przez nią decyzjach na płaszczyźnie energetycznej.

Istotną kwestią poruszaną w omawianej rezolucji Parlamentu Europejskiego jest także założenie, że do 2020 roku powinna zostać osiągnięta integracja sieci energetycznych i gazowych oraz integracja sieci energii elektrycznej na obszarze całej Unii Europejskiej. Jest to szczególnie istotne działanie, biorąc pod uwagę fakt stale rosnącej sieci połączeń energetycznych opłatających

² Za stronę: <https://www.entsoe.eu/>

Unię Europejską z północy i południa, mających swój początek w Federacji Rosyjskiej. Przyspieszenie prac nad dywersyfikacją źródeł i kanałów dostaw energii do Europy powinno stać się jednym z priorytetów Unii do zrealizowania w najbliższym dziesięcioleciu. Faktem jest, że hasło to powtarzane jest regularnie od wielu już lat, nie mniej jednak określenie ram czasowych dla procesu dywersyfikacji poprzez integrację sieci gazowych i energetycznych do roku 2020 wydaje się być istotną zmianą w tym zakresie.

Ważną kwestią poruszaną w omawianym dokumencie jest także postulat Parlamentu Europejskiego o włączenie Europejskiej Służby Działań Wewnętrznych do czynności, mających zdyscyplinować poszczególne kraje Unii Europejskiej do mówienia jednym głosem w sprawach energetyki. Potrzeba tego stanu rzeczy jest niepodważalna. Jak dotąd każde z państw członkowskich postrzegało swoje energetyczne inwestycje jako swój indywidualny interes. Często jednak działanie to godziło w interes zbiorowy Unii Europejskiej jako całości. Włączenie Europejskiej Służby Działań Wewnętrznych do tego procesu mogłoby przyczynić się do zdyscyplinowania poszczególnych państw członkowskich oraz doprowadzić ostatecznie do ujednolicenia polityki energetycznej całej Unii Europejskiej.

Kwestia konieczności zapewnienia dywersyfikacji źródeł oraz kanałów dostaw surowców energetycznych do Unii Europejskiej zajmuje w omawianym dokumencie bardzo ważne miejsce. W tym aspekcie dokument ten mówi także o konieczności zagwarantowania wspólnego głosu Unii w stosunkach zewnętrznych. Należy jednak wskazać, że posłowie w przyjętej przez siebie rezolucji zachęcają do działań mających służyć energooszczędności oraz zwiększenia wydajności energetycznej. Wydaje się jednak że tego rodzaju postulaty nie są rozwiązaniem sytuacji zmonopolizowania kanałów oraz źródeł dostaw energii do UE ze strony Federacji Rosyjskiej. Są raczej próbą opanowania istniejącego obecnie, niekorzystnego stanu rzeczy w tym aspekcie.

Przyjęta przez Parlament Europejski rezolucja krytycznie ocenia dotychczasowy program Transeuropejskich Sieci Energetycznych, który określa ona jako nieefektywny. Wskazuje na konieczność dostosowania go do celów Pakietu Energetyczno – Klimatycznego oraz Trzeciego Pakietu dotyczącego rynku wewnętrznego.

Istotnym postulatem zawartym w rezolucji Parlamentu Europejskiego jest konieczność dalszego rozwijania inicjatywy DESERTEC oraz TRANSGREEN. Projekty te zakładają czerpanie energii dla Europy z baterii słonecznych rozmieszczonych w północnej Afryce oraz z innych alternatywnych źródeł³. Do 2050 roku z tego rodzaju źródeł ma do Europy trafić aż 15 % jej rocznego zapotrzebowania na energię. Jest to istotny pomysł, który powinien być aktywnie

³ Za stroną: <http://www.desertec.org/en/concept/> . Patrz także: BIULETYN_OPINIE_Desertec_energia_sloneczna_dla_UE.pdf

wspierany przez Unię Europejską, ponieważ w pewnej perspektywie czasu to właśnie alternatywne źródła energii mogą stanowić o konkurencyjności Unijnej Gospodarki.

Poza alternatywnymi źródłami energii rezolucja wskazuje na konieczność prowadzenia dalszych badań nad syntezą jądrową, jako perspektywicznym źródłem energii. Podkreśla przy tym konieczność szybkiego nadrobienia braków w tworzeniu porządku prawnego w tej kwestii wobec państw członkowskich, które podjęły już badania w tym kierunku. Mówi także o konieczności edukacji mieszkańców Europy na temat korzyści i zagrożeń związanych z budową elektrowni funkcjonujących w oparciu o technologie jądrowe. W ciągu najbliższych lat rozwój tego rodzaju elektrowni wydaje się bowiem nieunikniony. Rezolucja mówi więc o kwestiach, o których należy pamiętać, zanim podejmie się kroki w celu pozyskiwania energii z tego rodzaju źródeł.

Istotną także z polskiego punktu widzenia jest informacja zawarta w rezolucji która mówi, iż należy rozważnie prowadzić politykę wykluczającą węgiel, jako istotne źródło energii w Unii Europejskiej. Parlament Europejski zwraca bowiem uwagę na fakt, że ograniczanie zużycia węgla doprowadza do wzmocnienia uzależnienia się Unii od energii gazowej, pochodzącej głównie ze strony Federacji Rosyjskiej. Z tego punktu widzenia należy uznać słuszność Parlamentu Europejskiego w dokonanej przez niego refleksji. Warto bowiem wykorzystywać wciąż jeszcze duże złoża węgla kamiennego, stosując wobec nich innowacyjne metody eksploatacji, takie jak technologia CCS⁴.

Przyglądając się postulatowi zawartemu w rezolucji Parlamentu Europejskiego warto zwrócić uwagę na fakt, że realizacja zapisów opisywanej rezolucji możliwa będzie przede wszystkim przy politycznym wsparciu ze strony każdego z państw członkowskich jak i całej Unii. Warto więc odnieść tezy zawarte w rezolucji do realnych możliwości ich politycznego wsparcia. W tym aspekcie odpowiednim rozwiązaniem wydaje się być pomysł Europejskiej Wspólnoty Energetycznej, projektu Jacquesa Delorsa oraz Jerzego Buzka⁵. W ramach tego rodzaju rozwiązania wspomniana strategia mogłaby być realizowana w odpowiedni, dynamiczny sposób. Inicjatywa Europejskiej Wspólnoty Energetycznej porównywana jest do energetycznego Schengen, ponieważ dzięki niej, zniknąć mają wszelkie granice wewnątrz Unii Europejskiej, w tym wypadku granice dla rynku dla gazu, ropy oraz energii elektrycznej. Istotną korzyścią płynącą z tego rodzaju koncepcji byłoby natomiast to, że jej akceptacja warunkowałaby przyjęcie danego kraju do Unii Europejskiej. W ten sposób postulaty Rezolucji Parlamentu Europejskiego „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011–2020” mogłyby zostać usankcjonowane,

⁴ T. Niedziółka, „Technologia CCS a polityka bezpieczeństwa energetycznego UE”, <http://www.kwasniewskialeksander.pl/foundationb.php?mode=view&id=73>

⁵ T. Niedziółka, „Europejska Wspólnota Energetyczna. Szanse dla gospodarki i perspektywy zmian”, <http://www.kwasniewskialeksander.pl/foundationb.php?mode=view&id=157>

a przez to realizowane w praktyce przez wszystkie państwa Unii Europejskiej oraz kraje aspirujące do członkostwa.

Warto zastanowić się nad tym czy przyjęta rezolucja faktycznie przyczyni się zmian w dotychczasowym działaniu Unii Europejskiej na płaszczyźnie energetycznej. Analizując przedstawione powyższej zapisy rezolucji oraz wnioski z nich płynące należy stwierdzić, że dokument ten wskazuje na pewne działania, które mogą okazać się korzystne dla rozwoju polityki energetycznej Unii Europejskiej na przestrzeni kolejnych lat. Dokument ten wydaje się być także podsumowaniem dotychczasowych rozważań na temat tego, co należy zrobić, aby Unia Europejska ostatecznie zdywersyfikowała swoje kanały oraz źródła dostaw energii. Podsumowanie to stanowić powinno jednak zamknięcie etapu którego jest zwieńczeniem oraz oznaczać przejście do kolejnego etapu, fazy faktycznych działań w tym kierunku.

Postulowana przez Delors`a i Buzka Europejska Wspólnota Energetyczna mogłaby w istotny sposób przyczynić się do realizacji postulatów zawartych w przyjętej przez Parlament Europejski rezolucji. Istotne jest to, aby przyjęcie omawianego dokumentu stało się wydarzeniem, pozwalającym na przejście od słów do czynów w kierunku realizacji energetycznej strategii dla Europy na najbliższe lata.

* * *

Tomasz Niedziółka – członek Zespołu Analiz Fundacji Amicus Europae, prezes Centrum Strategii Obywatelskiej. W swojej dotychczasowej karierze zawodowej był m.in. współpracownikiem Marszałka Sejmu RP oraz Deputowanego do Parlamentu Europejskiego, prof. Dariusza Rosatiego.

Tezy przedstawiane w serii „Policy Papers” Fundacji *Amicus Europae*
nie zawsze odzwierciedlają jej oficjalne stanowisko.

Nadrzędną misją Fundacji AMICUS EUROPÆE jest popieranie integracji europejskiej, a także wspieranie procesów dialogu i pojednania, mających na celu rozwiązanie politycznych i regionalnych konfliktów w Europie.

Do najważniejszych celów Fundacji należą:

- Wspieranie wysiłków na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, państwa prawa i umocnienia wartości demokratycznych;
- Propagowanie dorobku politycznego i konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;
- Propagowanie idei wspólnej Europy i upowszechnianie wiedzy o Unii Europejskiej;
- Rozwój Nowej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy i Białorusi;
- Wsparcie dla krajów aspirujących do członkostwa w organizacjach europejskich i euroatlantyckich;
- Promowanie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, szczególnie w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego i rozwoju gospodarki światowej;
- Integracja mniejszości narodowych i religijnych w społeczności lokalne;
- Propagowanie wiedzy na temat wielonarodowej i kulturowej różnorodności oraz historii naszego kraju i regionu;
- Popularyzowanie idei olimpijskiej i sportu.

FUNDACJA AMICUS EUROPÆE

Al. Przyjaciół 8/5, 00-565 Warszawa,
Tel. +48 22 848 73 85, fax +48 22 629 48 16

www.kwasniewskialeksander.pl

e-mail: fundacja@fae.pl